

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Walter Taivassalo

Rätten till självförsvar
- När en grupps väpnade attack är hänförlig till
en stat

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet

15 högskolepoäng

Handledare: Ulf Linderfalk

Termin: VT 2024

Innehåll

1	INLEDNING	6
1.1	Bakgrund.....	6
1.2	Syfte.....	6
1.3	Frågeställning.....	7
1.4	Avgränsning.....	7
1.5	Metod.....	7
1.6	Material.....	8
1.7	Terminologi.....	8
1.8	Disposition.....	9
2	REGLER OM HÄNFÖRBARHET	10
2.1	Våldsförbudet.....	10
2.2	Friendly Relations-deklarationen.....	11
2.3	Rätten till självförsvar.....	12
2.4	Hänförbarhet.....	15
3	RÄTTSFALL	17
3.1	Nicaragua v. United States of America	17
3.1.1	Bakgrund.....	17
3.1.2	Internationell sedvanerätt.....	18
3.1.3	Effektiv kontroll.....	18
3.1.4	Väpnad attack och rätten till självförsvar.....	20
3.2	Prosecutor v. Duško Tadić	21
3.2.1	Bakgrund.....	21
3.2.2	Hänförbarhet.....	22
3.2.3	Generell kontroll.....	24
3.2.4	Sammanfattning av Tadić.....	25
4	ANALYS	26
4.1.1	Slutsats.....	27

KÄLLFÖRTECKNING	29
------------------------------	-----------

Summary

This essay aims to clear up the obscurity of the right to self-defense in the Charter of the United Nations, and more precisely when an armed attack committed by a group that is not part of a state's regular army is attributable to the state in question by the rules of attribution in international law.

The relevant legal sources for deciding whether an armed attack committed by a group is attributable to a state or not are the Charter of the United Nations, ARSIWA, and the case law of international courts, mainly the cases of *Nicaragua* and *Tadić*. All of these also reflect international customary law, which is applied in the relevant cases as well.

In the cases of *Nicaragua* and *Tadić* the courts developed a method for deciding the attributability of armed groups' armed attacks against states. In literature these are called the *de jure*-test and the *de facto*-test. The *de jure*-test is used by the court to decide if a group, by rule of law and the state's own structures and rules, is to be considered an agent of the state or a state organ. The *de jure*-test is usually easier to determine as long as there is adequate proof, and immediately gives attribution to the state in question. The *de facto*-test is a bit more complicated. With the *de facto*-test, the court judges if attribution can be found by way of the group being under a state's direction or control in a way in which their actions can be considered of being *de-facto* attributable to the state.

In *Nicaragua* the court deemed it mandatory for the state to have effective control over the armed forces, which meant that including financial and material support given to the group, the state also had to have issued specific instructions concerning every one piece of the unlawful actions made by the group for those actions to be considered attributable to the state. In *Tadić* the court lowers the bar for attribution of larger military groups' actions, so that a state only needs to exercise general control over the group instead of effective control. This means that including financial and material support to the group, it is enough for the state to have a role in organizing, coordinating, or planning the military actions of the group.

Exactly where the line is drawn between the smaller groups in *Nicaragua* and the larger groups in *Tadić* is still uncertain. However, using the methods introduced in *Nicaragua* and *Tadić* it is possible to make do an overall assessment of which rules to use, while also permitting flexibility which is very necessary in this field of law that is so forever changing.

Sammanfattning

Uppsatsen handlar om en oklarhet i rätten till självförsvar enligt FN-stadgan, nämligen när en väpnad attack utförd av en grupp som inte är en del av en stats reguljära armé ändå kan vara hänförlig till den staten genom internationella hänförlighetsregler.

Den relevanta rätten för att avgöra om en väpnad attack är hänförlig till en stat är FN-stadgan, ARSIWA, och internationella domstolars rättspraxis, huvudsakligen fallen *Nicaragua* och *Tadić*. Alla dessa speglar även internationell sedvanerätt, som också tillämpas i rättsfallen.

I fallen *Nicaragua* och *Tadić* utvecklas en metod för att avgöra hänförligheten för väpnade gruppers väpnade attacker mot stater. Dessa kallas i litteraturen för *de jure*- och *de facto*-testen. *De jure*-testet görs för att avgöra om gruppen genom lag, och särskilt då genom statens egna strukturer och regler är ett myndighetsorgan eller en del av ett myndighetsorgan. *De jure*-testet är ofta lättare att avgöra så länge man har tillräcklig bevisning, och ger direkt en hänförlighet till staten i fråga. *De facto*-testet är lite mer komplicerat, och går ut på att försöka visa hänförlighet genom att gruppen var under statens ledning eller kontroll på ett sätt så att deras ageranden kan anses vara *de facto* hänförliga till staten.

Domstolarna i *Nicaragua* och *Tadić* tillämpar kravet på kontroll på olika sätt. I *Nicaragua* anser domstolen att det krävs att staten utövar en effektiv kontroll över styrkorna, som utöver finansiellt och materiellt stöd innebär att de måste ha beordrat eller instruerat specifika handlingar som gruppen utfört för att dessa ska kunna anses vara hänförliga till staten. I *Tadić* sänker domstolen ribban för större militära grupper, och menar att det för dem endast krävs en generell kontroll, vilket innebär att det utöver finansiellt och materiellt stöd räcker med att staten har bidragit gruppen med planering och hjälp av gruppens generella organisation och målsättning.

Exakt var denna gräns mellan grupperna går är fortfarande oklart i praxis men metoderna i *Nicaragua* och *Tadić* går ändå att tillämpa genom en samlad bedömning, och lämnar även utrymme för flexibilitet som mycket väl kan behövas inom ett rättsområde som är så ständigt förändrande.

Förkortningar

ICJ	International Court of Justice
FN	Förenta nationerna
ARSIWA	Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts
CIA	Central Intelligence Agency
USA	United States of America
ICTY	International Criminal Tribunal of Former Yugoslavia
JNA	Jugoslaviska folkarmén
FRY	Föbundsrepubliken Jugoslavien
SDS	Serbiska demokratiska partiet
VRS	Republika Srpskas armé
VJ	Vojska Jugoslavije

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Sedan terrorattacken den 11 september 2001 i USA har frågan om en stats rätt till självförsvar efter en attack av en så kallad terrorgrupp ofta dykt upp i både domstolar och media. Artikel 2(4) i FN-stadgan ger ett allmänt förbud emot mellanstatligt, militärt våld. Ett undantag till det allmänna förbudet kan dock hittas i artikel 51. Artikel 51 ger stater rätt till självförsvar om de utsätts för ett beväpnat angrepp, men artikeln anger inte om rätten till självförsvar gäller mellanstatliga väpnade angrepp eller också väpnade angrepp från någon annan en den reguljära armén. Innan den 11 september 2001 tog man förmodligen för givet att angriparen måste vara en stat, men efter terrorattacken och den efterföljande vedergällningen Operation Enduring Freedom med rätten till självförsvar hävdad som legal grund öppnades det upp ett utrymme för andra tolkningar.¹

Den internationella domstolen (ICJ) har uttryckt sig väldigt försiktigt i frågan om rätten till självförsvar mot någon annan en den reguljära armén, och på senaste tiden verkat ta avstånd från att en sådan rätt skulle existera. Eftersom rättsläget är oklart är det säkrare för en stat att visa att ett angrepp från en grupp är hänförlig till en annan stat och därmed få en bättre rätt till självförsvar. Även här är dock rättsläget oklart, men med hjälp av ICJ:s praxis kan man utreda gränsdragningen för när en grupps väpnade angrepp är hänförlig till en stat.

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att klargöra när ett väpnat angrepp är hänförlig till en stat. Fokus kommer att ligga på attacker utförda av militära grupper som officiellt inte säger sig tillhöra en stat. Uppsatsen kommer att göras utifrån när ett väpnat angrepp enligt artikel 51 FN-stadgan från en sådan grupp är hänförlig till en stat. Med hjälp av praxis och doktrin kommer jag att utreda

---

¹ Linderfalk s. 195

var gränsen går för när en attack utförd av någon annan än den reguljära armén anses vara utförd av en icke-statlig grupp, och när den ska anses vara hänförlig till en stat.

1.3 Frågeställning

Frågeställningen som uppsatsen avser besvara är avgränsad till följande:

- Vad krävs för att ett väpnat angrepp ska vara hänförlig till en stat?

1.4 Avgränsning

Eftersom rätten till självförsvar är ett väldigt stort och oklart rättsområde, så kommer några avgränsningar att måsta göras. Uppsatsen kommer inte att fulltäckande behandla hänförlighet i allmänhet, utan fokuset ligger endast på hänförlighet i relation till rätten till självförsvar efter en väpnad attack i artikel 51 FN-stadgan.

Uppsatsen kommer översiktligt att gå igenom artikel 51 om lagligt utövande av rätt till självförsvar och dess rekvisit, men kommer inte att behandla andra problem som kan dyka upp när man försöker avgöra rätten till självförsvar utan endast frågan om hänförlighet.

Det finns flera rättsfall som formar hänförlighetsreglerna i internationell rätt, men på grund av begränsningar på uppsatsens längd är det endast fallen *Nicaragua* och *Tadić* som kommer att behandlas mera djupgående. Detta eftersom det är dessa två rättsfall som lägger grunden för den delen av hänförlighetsregler som ligger i frågeställningens syfte att klargöra.

1.5 Metod

Uppsatsen kommer att undersöka rättsläget för när en väpnad attack är hänförlig till en stat, och därmed även när rätten till självförsvar kan bli aktuell. I uppsatsen kommer jag att gå igenom de viktigaste rättsfallen, lagarna, och relevant litteratur för rättsläget och genom att plocka ut och sammanställa de

viktigaste punkterna försöka klargöra var gränsen kan tänkas vara dragen av internationella domstolar.

Eftersom målet med uppsatsen är att skapa grund och lägga klarhet för hur långt hänförbarhet kan sträcka sig, kommer rättskällorna att analyseras kritiskt och med hjälp av juridisk litteratur.

1.6 Material

Uppsatsen grundar sig på rättskällor som är relevanta för hänförbarhet vid väpnade angrepp. Dessa rättskällor är främst internationella överenskommelser och domar. I denna uppsats kommer FN-stadgan och ARSIWA att vara centrala. De viktigaste rättsfallen som kommer att analyseras är *Military and Paramilitary Activities in and Against Nicaragua (Nicaragua v. United States)* och *Prosecutor v. Duško Tadić*. Dessa rättsfall bygger på FN-stadgan, ARSIWA och hänvisar även till ARSIWAS kommentarer om hänförbarhet, vilket är orsaken till att dessa kommer att behandlas först. Som hjälp för analysen kommer också hänvisningar att göras till allmänt accepterade juridiskt vetenskaplig litteratur.

1.7 Terminologi

I uppsatsen kommer termen grupper ofta att användas. Eftersom uppsatsen syfte är att undersöka hur stor kontroll en stat måste ha över en grupp för att dess väpnade angrepp ska vara hänförbara till staten, så ligger det i frågeställningens natur att det inte är säkert om gruppen ska ses som statlig eller icke-statlig innan man kommit fram till en slutsats. Därför kommer jag i denna uppsats behandla en grupp som icke-statlig tills det eventuellt framkommer att dess handlingar är hänförbara till en stat. De grupper som kommer att granskas är grupper som utgör någon annan än den reguljära armén, och då om deras väpnade angrepp ändå kan vara hänförbart till en stat.

1.8 Disposition

Uppsatsen kommer att börja med en genomgång av de tillämpliga lagarna. Det kommer att börja med en beskrivning av FN-stadgan med fokus på våldsförbudet och rätten till självförsvar, det vill säga artikel 2(4) och artikel 51. För lagarna om hänförlighet kommer Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts (ARSIWA) att behandlas. Kommentarer om hänförlighet till ARSIWA kommer också att vara relevanta och behandlas i uppsatsen.

Efter att tillämplig rätt blivit behandlat kommer de centrala rättsfallen var ICJ och ICTY har uttryckt sin ställning i frågan om hänförlighet att undersökas. Med hjälp av dessa centrala rättsfall kommer frågan om hänförlighet till en stat vid väpnade angrepp utförda av någon annan än den reguljära armén att behandlas, och vilka krav som ställs för hänförlighet kommer att belysas. Till sist kommer uppsatsen att avslutas med en analys och en slutsats om hur och var man drar gränsen för när ett väpnat angrepp är hänförligt till en stat.

2 Regler om hänförlbarhet

Precis som de flesta rättsområden inom folkrätt och internationell rätt består reglerna som anknyter till hänförlbarhet till stor del av traktat. Traktat är mellanstatliga avtal med regler som de anslutna staterna förbinder sig att följa. I de flesta fall är traktater därför endast bindande för stater som frivilligt anslutit sig till det. För väldigt stora traktat med ett stort antal anslutna stater ingår ofta också enskilda stater mindre utfyllande traktat med varandra. För uppsatsens syfte kommer jag att behandla reglerna enligt de större traktaten och rättskällorna eftersom de gäller en stor del av världens stater, och att gå igenom alla länders ev. enskilda traktater är inte rimligt med tanke på uppsatsens längd. Flera av de större avtalen kan även ses som sedvana, och därmed gällande för alla stater inte bara de som har anslutit sig till traktatet.

2.1 Våldsförbudet

Förenta nationerna skapades 1945 med syfte att förhindra en upprepning av händelserna under det andra världskriget. FN-stadgan skrevs som grunden för FN:s arbete att motverka krig och verka för mänskliga rättigheter.² FN-stadgan är ett traktat som de flesta länder i världen har skrivit på. Med det följer att den ofta speglar internationell sedvanerätt. För alla FN:s medlemsstater gäller ett allmänt våldsförbud. Det allmänna våldsförbudet tar sig form i FN-stadgan artikel 2 paragraf 4.

All Members shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any state, or in any other manner inconsistent with the Purposes of the United Nations.

Våldsförbudet ger alltså en huvudregel och en utgångspunkt för alla FN:s medlemsstater att inte använda våld mot andra stater. I praxis har ICJ slagit fast att våldsförbudet i artikel 2(4) också är att se som internationell sedvana,

---

² FN-stadgan s. 2

och gäller därmed alla stater, inte bara de som är medlemsstater i FN och anslutna till FN-stadgan.³ Från termen *international relations* kan man utläsa att denna paragraf reglerar mellanstatligt våld. Det centrala rekvisitet i paragrafen är termen *use of force*, eller bruk av våld på svenska.

Våld syftar i detta sammanhang på militärt våld. En problematik kan uppstå här, eftersom internationella konflikter sällan är så svartvita att det är en stat som skickar sin egen militär in i ett annat land. Frågan blir ofta om en stat kan anses bruka militärt våld till exempel genom stöd till väpnade oppositioner och/eller genom att anställa irreguljära trupper för att utföra uppgifter. Om en väpnad opposition som till exempel en gerillarörelse utför en handling som kan strida mot artikel 2(4) krävs det för det första att handlingen är tillräckligt storskalig för att kunna klassas som bruk av våld.⁴ Som man kan läsa ovan ska våldet vara militärt våld. Detta betyder inte att själva våldshandlingen måste vara lika stor som till exempel för att uppfylla kravet på termen *armed attack* i artikel 51 som jag kommer att behandla nedan.⁵ Det betyder dock att den måste vara av en karaktär som hade omfattats av artikel 2(4) om den utfördes av en stat mot en annan, och uppfylla kraven för ”*against the territorial integrity or political independence of any state*”. Om en sådan grupp som inte utgör den reguljära armén för en stat utför ett sådant bruk av våld med understöd av en stat, så kan bruket av våld vara hänförbart till den staten, och därmed oförenlig med FN:stadgan.

2.2 Friendly Relations-deklarationen

Friendly relations-deklarationen (FRD) är en deklaration antagen av FN:s generalförsamling som utvecklar på våldsförbudet i FN-stadgan artikel 2(4).⁶ Deklarationen upppepar principen om att mellanstatligt bruk av våld som inskränker en stats territoriella integritet eller politiska självständighet inte är tillåtet enligt internationell rätt. FRD går även utanför vad som står utskrivet

---

³ Jfr. Nicaragua para. 190

⁴ Linderfalk s. 190

⁵ Linderfalk s. 192

⁶ Bring s. 20

i artikel 2(4) och klargör att det även är förbjudet för stater att assistera, organisera, underblåsa, finansiera, uppmuntra, eller tolerera väpnade handlingar med syfte att med våld störta en annan stats regim.

Denna deklARATION tar också upp staters skyldighet att inte organisera eller uppmuntra organisering av irreguljära styrkor och legosoldater med syfte att gå in i en annan stats territorium. Eftersom FN-stadgan skrevs på en tid när man såg krig som två stater som stred mot varandra med sina nationella militärer i ett öppet förklarat krig, så fyller FRD ut luckor som uppstått under modern krigsföring. FRD ger en fingervisning hur man kan tolka artikel 2(4) vid våldshandlingar utförda av irreguljära styrkor, och grupper som inte är en del av en stats reguljära styrkor som till exempel terror- och gerillagrupper.

2.3 Rätten till självförsvar

Det allmänna våldsförbudet är inte en absolut regel. Det finns nämligen två huvudsakliga undantag från den generella regeln om våldsförbud. Den första finns i artikel 42 i FN-stadgan, och ger ett undantag för våldsåtgärder auktoriserade av säkerhetsrådet. Säkerhetsrådet kan tillåta användning av militära styrkor om de anser det nödvändigt för att upprätthålla eller återställa internationell fred och säkerhet.

Det andra undantaget hittas i artikel 51 i FN-stadgan. Artikel 51 ger stater en rätt till självförsvar vid händelse av en väpnad attack mot staten.

Nothing in the present Charter shall impair the inherent right of individual or collective self-defense if an armed attack occurs against a Member of the United Nations, until the Security Council has taken the measures necessary to maintain international peace and security. Measures taken by Members in the exercise of this right of self-defense shall be immediately reported to the Security Council and shall not in any way affect the authority and responsibility of the Security Council under the present Charter to take at any time such action as it deems necessary in order to maintain or restore international peace and security.

Enligt artikel 51 har alltså alla medlemsstater en naturlig rätt till självförsvar. Uttrycket om en naturlig rätt kan tolkas som en allmän sedvanerättslig princip, som regleras i praxis i stället för i själva stadgan.⁷ Självförsvaret kan endast pågå fram tills att säkerhetsrådet har vidtagit nödvändiga åtgärder, vilket sätter en tydlig yttre gräns på hur länge självförsvar får fortsätta.

Två andra krav för rätten till självförsvar i artikel 51 är att det är en väpnad attack och mot en medlemsstat. Att en attack är riktad mot en medlemsstat är enkelt att se om det sker mot eller i medlemsstatens territorium. Det blir svårare att avgöra när man har att göra med attacker som sker utomlands, men mot en företrädare av staten som till exempel diplomater, ambassader och fartyg.⁸ Som ovan nämnt kan också den naturliga rätten till självförsvar vara en naturlig rätt enligt allmän internationell sedvana, och därför göra att artikel 51 faktiskt inte bara omfattar attacker riktade mot medlemsstater utan i praktiken alla stater.

Kravet på ”väpnad attack” är inte desamma som ”bruk av våld” i artikel 2(4). Väpnad attack syftar på en mer storskalig attack än den ganska breda definitionen på bruk av våld i artikel 2(4) som behandlades ovan. Det kan uttryckas som att alla väpnade attacker enligt artikel 51 också är brott mot det allmänna våldsförbudet i artikel 2(4), men alla brott mot artikel 2(4) inte ger en stat rätt till självförsvar enligt artikel 51.⁹

Även om det står i artikel 51 att attacken ska vara riktad mot en medlemsstat (eller vilken stat som helst enligt sedvanerätt), så står det inget om den som utför attacken ska vara en stat eller ej. Vad händer om till exempel en terrorgrupp attackerar en medlemsstat? Kan rätten till självförsvar då gälla, och i sådana fall mot vem?

Det finns huvudsakligen två olika tolkningar av artikel 51. Det första är att angriparen ska vara en stat för att rätten till självförsvar ska gälla. Den tolk-

---

⁷ Bring s. 81

⁸ Linderfalk s. 194

⁹ Linderfalk s. 192

ningen lutar mer på FN-stadgans ordalydelse. Artikel 2(4) förbjuder mellanstatligt bruk av våld, alltså krävs det att båda parterna är stater. Eftersom artikel 51 är ett undantag till artikel 2(4) kan man därför tycka att den ska tolkas i ljuset av hur artikel 2(4) är utformad och att det därför inte behöver stå att angriparen ska vara en stat i artikel 51 eftersom det är underförstått från artikel 2(4). Denna tolkning har även ett visst stöd i praxis. I ICJs rådgivande yttrande, *Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory* (2004) menar ICJ att artikel 51 ger en rätt till självförsvar när en stat blir attackerad av en annan stat, och att eftersom Israel anser att territoriet som tvisten utspelade sig på var deras så kan de inte samtidigt hävda att ev. palestinska attacker är attacker från en annan stat.¹⁰

Denna tolkning är dock inte fullt ut allmänt accepterad. Även om ICJ i *Construction of a Wall* rådgivandet sade att artikel 51 ger rätt till självförsvar när en stat utsätts för en väpnad attack av en annan stat så betyder det nödvändigtvis inte att man endast har rätt till självförsvar i sådana fall.¹¹ Enligt detta andra tolkningssätt kan man också enligt artikel 51 ha en rätt till självförsvar mot attacker från någon annan än en stats reguljära armé, eller också icke-statliga grupper.

Denna tolkning fick ett större utrymme i praxis efter händelserna vid terrorattacken i USA den 11 september. USA uppgav sig ha bevis för att attackerna hade utförts av gruppen al-Qaida och hävdade därefter en rätt till självförsvar enligt artikel 51 och inledde attacker mot mål i Afghanistan. Ett argument som användes för detta var att det enligt FRD var förbjudet att tolerera utförande av väpnade handlingar, och eftersom FRD är direkt kopplad till artikel 2(4) så har Afghanistan brutit mot artikel 2(4) på ett sätt som utlöser en rätt till självförsvar.¹² USA:s attacker mot Afghanistan möttes öppet stöd från bland annat EU, Ryssland, och Kina, och passiv tolerans från en mängd andra länder.¹³ Detta skapade en ny sedvana om att självförsvar även kunde vara

---

¹⁰ *Construction of a Wall* para. 139

¹¹ Judge Higgins para. 33

¹² Bring s. 83

¹³ Bring s. 87

lagligt i lägen som dessa. ICJ har dock i sin praxis backat lite från denna sedvana, till exempel i sitt ovan nämnda rådgivande yttrande *Construction of a Wall*. För att ha en klart laglig rätt till självförsvar krävs det därför troligtvis i nutida läge att en väpnad attack åtminstone ska vara hänförlig till en stat för att en annan stat ska kunna hävda sin rätt till självförsvar, och det är i varje fall vad denna uppsats kommer att utgå ifrån.

2.4 Hänförlighet

När man ska avgöra om en väpnad attack eller någon annan handling är hänförlig till en stat är utgångspunkten Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts 2001 (ARSIWA). ARSIWA är inte en traktat som stater har bundit sig, men har arbetats fram och bekräftats av FN:s folkrättskommission och generalförsamling och är att se som internationell sedvanerätt.¹⁴ Detta gör att ARSIWA är en väldigt dispositiv rättsregel och staters egna avtal och traktat som överlappar med ARSIWA ska alltid tolkas som en starkare rättskälla.¹⁵ Eftersom denna uppsats inte handlar om någon specifik stat, utan om allmänna hänförlighetsregler, så kommer uppsatsen bara att ta upp hur reglerna förhåller sig till ARSIWA och inte hur de ev. sedan kan påverkas av staters egna överenskommelser.

Kapitel II, artiklarna 4-11 i ARSIWA reglerar hänförlighet till en stats handlande. Enligt huvudregeln i artikel 4 är alla handlingar utförda av ett statsorgan hänförliga till staten enligt internationell rätt. Om handlingen för det första är hänförlig till en stat, och för det andra bryter mot internationell rätt eller överenskommelse så är det en internationell felaktig handling enligt artikel 2 och ansvar kan krävas ut från staten enligt artikel 1.¹⁶ Också handlingar utförda av fysiska eller juridiska personer som inte är ett statligt organ, men utför statens uppgifter på statens bemyndigande enligt artikel 5. I frågan när en väpnad attack är hänförlig till en stat så innebär detta att väpnade attacker utförda av legosoldater är hänförliga till staten som anställt/bemyndigat dem.

---

¹⁴ Linderfalk s. 110

¹⁵ Se ARSIWA artikel 55

¹⁶ Henriksen s. 122

En handling utförd av en person eller en grupp är enligt artikel 8 hänförlig till en stat om den som utför handlingen agerar på en stats instruktioner, eller under dess ledning eller kontroll.

The conduct of a person or group of persons shall be considered an act of a State under international law if the person or group of persons is in fact acting on the instructions of, or under the direction or control of, that State in carrying out the conduct

Det är en hög tröskel för att artikel 8 ska aktualiseras. För att en handling ska kunna anses vara under en stats ledning eller kontroll måste staten ha lett eller kontrollerat den specifika operationen som handlingen utfördes under, och handlingen måste ha varit en nödvändig del av operationen.¹⁷

Man kan alltså se det som att det finns två olika sätt att hitta en koppling mellan en stat och personen som utför handlingen, *de jure* och *de facto* koppling.¹⁸ *De jure*-koppling innebär i detta fall att de som utför handlingen enligt statens egna lag är ett statsorgan eller någon jämförlig myndighet. Även handlingar utförda av organ som officiellt utför myndighetsfunktioner är hänförliga till staten *de jure*.¹⁹

Om man inte hittar någon koppling mellan stat och person *de jure* kan man i stället göra *de facto*-testet. För att en handling ska vara hänförlig till en stat *de facto*, kan det röra sig om grupper eller personer som utför myndighetens uppgifter även om det inte är en del av staten enligt lag. *De facto* går inte att tillämpa lika brett som *de jure*, utan en bedömning för göras fall för fall.²⁰ Handlingar som *de facto* kan vara hänförliga till en stat är främst de som enligt artikel 5 eller artikel 8 kan anses vara utförda av en person eller en grupp på en stats bemyndigade, instruktioner, eller kontroll.

---

¹⁷ ILC Draft Articles on State Responsibility s. 47

¹⁸ Caron s. 129

¹⁹ Caron s. 130

²⁰ Caron s. 138

3 Rättsfall

3.1 Nicaragua v. United States of America

Fallet *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua* 1986 (*Nicaragua*) är ett av de viktigaste rättsfallen för frågan om hänförlighet, särskilt i försöket att hitta en gränsdragning för var tröskeln går i ARSIWA artikel 8.

3.1.1 Bakgrund

I juli år 1979 förlorade Nicaraguas dåvarande regering och president Anastasio Somoza Debayle makten till en väpnad opposition. Den väpnade oppositionen inrättade därefter en militärjunta som bildade den nya regeringen.²¹ En grupp, till stor del bestående av det före detta nationalgardet, som stödde Somozas regering inrättade en egen väpnad opposition, *contras*. USA stödde till en början den nya regeringen, och inrättade också ett program för ekonomiskt bistånd till Nicaragua. I januari 1981 upphörde USA med sitt ekonomiska bistånd, på grunderna att Nicaraguas nya regering gav stöd till gerillor i El Salvador i form av logistik och vapen.²²

I USA:s budget 1983 uppkom det att USA finansierade sina underrättelse-tjänster att direkt eller indirekt stödja militära eller paramilitära operationer i Nicaragua. Det klargjordes också att USA hade gett stöd till *contras* i Nicaragua redan innan det blev officiellt i deras budget. Enligt Nicaragua hade dessa *contras* med stöd från USA avrättat fångar och utfört tortyr, våldtäkter, och kidnappningar. Nicaragua menade också att USA direkt styrde och effektivt kontrollerade dessa *contras* med målet att störta den nuvarande regeringen i Nicaragua.²³ Nicaragua hävdade därför att *contras* handlingar var hänförliga till USA och att USA genom dessa *contras* handlingar hade brutit mot det allmänna våldsförbudet i artikel 2(4) i FN-stadgan.²⁴

---

²¹ Nicaragua para. 18

²² Ibid para. 19

²³ Ibid para. 20

²⁴ Ibid para. 23

3.1.2 Internationell sedvanerätt

I sin bedömning av fallet *Nicaragua* använder sig ICJ främst av sedvanerätt och inte av internationella traktat som till exempel FN-stadgan.²⁵ Nicaragua och USA har också ingått andra traktat utöver detta men dessa kommer inte att behandlas eftersom det vare sig påverkar eller behövs för denna uppsats syfte. ICJ påpekar också att de i internationell sedvanerätt måste ta FN-stadgan i beaktande eftersom det är en så betydande del av internationell sedvanerätt.²⁶ Man kan alltså utgå från att ICJ:s bedömning i *Nicaragua* speglar både internationell sedvanerätt, och hur FN-stadgan och ARSIWA ska tolkas.

3.1.3 Effektiv kontroll

USA hade försett *contras* med amerikanska flygplan, som användes för frakt av förnödenheter, luftspaning, och psykologiska skrämselektiker mot civilbefolkningen. ICJ resonerade att denna användning av flygplan inte var hänförlig till USA eftersom flygningen generellt genomfördes av *contras* själva, och att man inte kunde visa att USA hade genomfört någon systematisk frakt av förnödenheter.²⁷ Detta ger ett första exempel på hur hög tröskeln kan vara för att det ska gå att anse att en grupp agerar under en stats ledning eller kontroll. Att USA försåg *contras* med flygplan var visserligen nödvändigt för att dessa handlingar skulle kunna utföras, men eftersom de inte gav några order eller bidrog med planering för de specifika operationerna som utfördes kan alltså inte kraven i artikel 8 ARSIWA uppfyllas.

ICJ fann det inte bevisat att USA:s egna militära styrkor direkt medverkat i striderna, eller att *contras* operationer bestod av taktiker och strategier helt framtagna av USA. Dock så fann ICJ det bevisat att amerikanska myndigheter

---

²⁵ Ibid para. 182

²⁶ Ibid para. 183

²⁷ Ibid para. 91

till stor del hade finansierat, tränat, väpnat, och organiserat en stor del av *contras*.²⁸ ICJ granskade sedan om *contras de facto* kunde anses vara en amerikansk myndighet, eller handla å en amerikansk myndighets vägnar. Det framkom från rapporter att det enda elementet USA kunde kontrollera *contras* med var upphörande av stöd. ICJ menade att detta *e contrario* visade att USA:s kontroll över *contras* var helt beroende av deras behov av stöd, och därför inte kunde anses som tillräckligt stor kontroll för att likställa *contras* med en *de facto* myndighet.²⁹ ICJ fortsatte dock med att även om *contras* inte är under tillräckligt stor kontroll för att kunna räknas som en *de facto* amerikansk myndighet, så betyder det inte att vissa specifika handlingar som *contras* utfört inte ändå kan vara hänförliga till USA.³⁰

Nicaragua visade också att det var USA som installerat och betalat *contras* politiska ledare. De menade att detta var en viktig aspekt som bidrog till *contras* beroende av USA, och USA:s kontroll över *contras*.³¹ ICJ menade ändå att sådan generell kontroll av en stat över en styrka med ett stort beroende av staten inte i sig själv visar att staten instruerade eller beordrade brott mot humanitär rätt, och att dessa brott som *contras* begått mycket väl kunde begåtts av individer utan någon kontroll av USA. För att man skulle kunna hävda hänförlighet för USA måste man kunna visa på deras effektiva kontroll av specifika operationer som brotten mot internationell rätt gjordes under.³²

Nicaragua anklagade USA för en rad attacker som inkluderade sprängning av oljeledningar och oljeförråd, och minering av nicaraguanskt vatten.³³ ICJ bortsåg från vissa av dessa anklagelser på grund av att det saknades belägg för att de som utförde dem var USA:s personal eller att attentaten hade planerats av CIA.³⁴ För de resterande attackerna ansåg ICJ att det hade framkommit att de som utförde dem var personer direkt anställda av amerikanska myndig-

---

²⁸ Ibid para. 108

²⁹ Ibid para. 109

³⁰ Ibid para. 110

³¹ Ibid para 112

³² Ibid para. 115

³³ Ibid para. 81

³⁴ Ibid para. 85

heter, att USA hade tillgodosett materialet och vapnen som användes för attackerna, och att företrädare för USA hade deltagit i planeringen, ledningen, stödet, och verkställandet av operationerna.³⁵ Det går att se att den viktiga gränsdragningen som ICJ drog var om det var den anklagade statens egna personal som utförde attackerna, och om staten hade planerat de specifika operationerna. ICJ fann på dessa grunder att attackerna var hänförliga till USA.³⁶

Det kan beskrivas som ett exempel av *de jure* och *de facto* metoden. För det första var dessa *contras* inte anställda av staten, och tillhörde inte en statlig myndighet och uppfyller därför inte kraven på *de jure*-hänförlighet. För att avgöra om *contras* handlingar *de facto* var hänförliga till staten genom effektiv kontroll var det alltså tre kumulativa krav som ICJ tog upp. Var gruppens handlingar: (a) finansierad av staten, (b) koordinerade och översedda av staten, och (c) specifikt instruerade för varje enskilt fall av staten?³⁷

3.1.4 Väpnad attack och rätten till självförsvar

USA ansåg att de hade en rätt till självförsvar enligt artikel 51 FN-stadgan eftersom Nicaragua hade gett stöd till den beväpnade oppositionen i El Salvador, och El Salvador hade bett dem om hjälp genom kollektivt självförsvar.³⁸ ICJ bedömde att rätten till självförsvar kräver en väpnad attack, och att helt enkelt stödja en grupp med vapen och logistik inte uppfyller kraven för rätten till självförsvar i artikel 51. ICJ ansåg dock att det kan utgöra bruk av våld och bryta mot våldsförbudet i artikel 2(4), men som ovan nämnt är det ett högre krav på att en handling ska vara en väpnad attack än bruk av våld. Avslutningsvis ansåg ICJ att det inte var bevisat att El Salvador hade bett USA om hjälp innan USA påbörjade det så kallade kollektiva självförsvaret, och eftersom den attackerade staten uttryckligen måste begära hjälp för att kollektivt självförsvar ska vara lagligt enligt artikel 51, så bortsåg ICJ

---

³⁵ Ibid para. 86

³⁶ Ibid para. 251

³⁷ Cassese s. 190

³⁸ Ibid para. 163

helt från detta yrkande.³⁹ Detta visar alltså en gränsdragning i kvalificeringen av väpnad attack i internationell sedvanerätt. Att helt enkelt ge materiellt stöd till grupper som utför attacker är inte det samma som att staten själv utför väpnade attacker genom grupperna, utan den effektiva kontrollen måste vara ännu tydligare.

Sammanfattningsvis fann ICJ USA skyldig för att ha brutit mot det allmänna våldsförbudet genom attackerna som deras egna direkt anställda personal hade utfört och planerat, bland annat minering av vatten och angrepp av nicaraguansk hamn. De fann också att USA också genom sin träning, ledning, och finansiering av *contras* hade brukat våld emot Nicaraguas politiska självständighet och territoriella integritet, och därmed brutit emot artikel 2(4) FN-stadgan. Utöver det ansåg de däremot inte att operationerna och brotten mot internationell rätt som *contras* hade gjort sig skyldiga till var hänförbara till USA enligt internationell sedvana som speglas i artikel 8 i ARSIWA.

3.2 Prosecutor v. Duško Tadić

Fallet Prosecutor v. Duško Tadić, Case IT-94-1-T (*Prosecutor v. Tadić*) och andrainstansdomen Prosecutor v. Duško Tadić, Case IT-94-1-A (*Tadić*), kan ses som en uppföljning av hänförbarhetsprinciperna som togs fram i *Nicaragua*. Domen meddelades av ICTY (International Criminal Tribunal of Former Yugoslavia) år 1997 alltså ungefär 10 år efter *Nicaragua* och utvecklade hänförbarhetsprincipen i artikel 8 ARSIWA vidare.

3.2.1 Bakgrund

Jugoslavien var ett land som bestod av de nuvarande staterna Serbien, Nordmakedonien, Kosovo, Montenegro, Slovenien, Kroatien, och Bosnien-Hercegovina. Landet leddes av en Josip Broz, även kallad Tito, som fungerade som president. Jugoslavien hade ett strakt centralstyrt socialistiskt statssystem som började falla sönder mot slutet av 1980-talet efter Titos död. Serbien började integrera den självstyrande provinsen Kosovo med Serbien med en hänsyns-

---

³⁹ Ibid para. 195

löshet som oroadde flera av de andra invånarna i Jugoslavien. År 1991 förklarade Kroatien, Slovenien, Bosnien-Hercegovina, och Nordmakedonien sig självständiga från Jugoslavien, vilket möttes av militärt motstånd från jugoslaviska folkarmén (JNA) som kom att bli helt under serbisk kontroll. Serbien och Montenegro omorganiserade sig som konsekvens av detta till Förbundsrepubliken Jugoslavien (FRY) år 1992.⁴⁰

Bosnien-Hercegovina bestod till huvudsak av tre etniska grupper, muslimer, serber, och kroater, som alla representerades av varsitt politiskt parti i landet. Serbiska demokratiska partiet (SDS), Serbien, och JNA hade som mål att bygga upp en stor serbisk stat, bestående av Serbien och Montenegro, samt de etniskt serbiska delarna av Kroatien och Bosnien-Hercegovina. Eftersom Bosnien-Hercegovina till stor del beboddes av muslimer och kroater använde serberna sig av etnisk rensning för att få bort icke-serberna från området.⁴¹ SDS, med hjälp av JNA, tog militärt över flera områden i Bosnien-Hercegovina och förklarade sig en självständig stat, Republika Srpska. 1992 krävde FN:s säkerhetsråd att JNA skulle lämna Bosnien-Hercegovina eller underställa sig deras internationellt erkända regering.⁴² Serbien löste detta genom att positionera alla inom JNA med bosnienserbiskt påbrå i Bosnien-Hercegovina, och kalla hem resten av armén. Delen av JNA i Bosnien-Hercegovina upplöstes och återskapades som Republika Srpskas armé (VRS). VRS var således inte längre officiellt kopplat till FRY, utan en egen entitet i Republika Srpska under SDS. Delen av JNA som blev kvar hos FRY omorganiserades till Vojska Jugoslavije (VJ).⁴³

3.2.2 Hämförbarhet

Duško Tadić hade utfört humanitära brott i VRS, bland annat mot Genèvekonventionerna om internationella konflikter. När han ställdes framför ICTY blev de tvungna att ta reda på om denna konflikt var av internationell karaktär, och Tadić därmed kunde dömas för den delen av anklagelserna.⁴⁴ Eftersom

---

⁴⁰ Prosecutor v. Tadic para. 70-81

⁴¹ Ibid para. 84

⁴² Ibid para. 113

⁴³ Ibid para. 114

⁴⁴ Ibid para. 583

VRS var en del av Republika Srpska i Bosnien-Hercegovinaområdet och inte en del av FRY så kunde konflikten ses som av icke internationell karaktär. ICTY granskade därför om VRS handlingar kunde anses hänförliga till staten FRY och således falla under området för internationell konflikt.⁴⁵

ICTY fann belägg för att FRY genom VJ hade försett VRS med en stor mängd material, vilket tillät FRY att utöva ett stort inflytande och till och med kontroll över VRS. Tribunalen fann dock inte att FRY någonsin hade utnyttjat detta inflytande för att styra eller koordinera någon militär operation. Även om VRS var i princip helt beroende av resurserna de erhöll från FRY så tyckte Tribunalen att det precis som i fallet *Nicaragua* inte gick att visa på någon effektiv kontroll.⁴⁶ Deras resonemang var i linje med ICJ:s avgörande om *de facto* hänförlighet till en stat. Eftersom det saknades bevis på planering och ledning av specifika operationer och handlingar så kunde VRS handlingar inte anses hänförliga till FRY.

Denna fråga dök upp på nytt i överklagandet till andra instans i *Prosecutor v. Duško Tadić*, Case IT-94-1-A. Tribunalen menade att kravet på *de facto* kontroll var väldigt högt i *Nicaragua*.⁴⁷ Tribunalen började med att klargöra att kriteriet för hänförlighet som visades i *Nicaragua* är tillämpligt både i fall man ska bestämma om en individs handlingar är hänförliga till en stat så att staten kan anses vara ansvarig, och i fall en individ *de facto* är en statstjänsteman och konflikten då kan anses vara internationell. Tribunalen menade att samma fråga som kriteriet ställer går att få ett svar med i båda fallen.⁴⁸ Tribunalen separerade också fördelningen de tyckte att hade gjorts i *Nicaragua*, nämligen hänförlighet som myndighetsorgan eller genom effektiv kontroll. De beskrev hänförlighet som myndighetsorgan i stil med *de jure* hänförlighet som beskrivits ovan (kapitel 2.4), alltså ett organ som enligt det egna rättssystemet har status som ett myndighetsorgan. Den andra regeln, hänförlighet genom effektiv kontroll, alltså *de facto* hänförlighet var något som de ansåg

---

⁴⁵ Ibid para. 584

⁴⁶ Ibid para. 605

⁴⁷ Tadić para. 99

⁴⁸ Ibid para. 104

att hade använts mycket oftare i *Nicaragua*-fallet.⁴⁹ Tribunalen ansåg att dessa två sätten att hänföra fungerade som en metod att hitta hänförlighet, först ett *de jure*-test och sedan ett *de facto*-test om det behövs.

3.2.3 Generell kontroll

För att avgöra om *contras* handlingar var hänförliga till USA hade ICJ genom ett *de facto*-test kommit fram till att det inte fanns en effektiv kontroll. I *Tadić*-fallet tyckte dock Tribunalen inte att ICJ:s resonemang var övertygande. Tribunalen ansåg att avsikten med artikel 8 i ILC:s Draft Articles on State Responsibility var att förhindra att stater undviker ansvar genom att låta privata individer utföra handlingar i stället för myndigheter, och det är därför det existerar en regel om att handlingar kan vara hänförliga genom kontroll. Tribunalen tyckte dock att graden av kontroll måste kunna variera från fall till fall, och inte sättas lika högt som den gjorde i *Nicaragua* i alla lägen.⁵⁰ Tribunalen menar att det i en situation då en individ eller en mindre oorganiserad grupp (som till exempel *contras* i Nicaragua) utför våldsdåd i ett annat land kan vara rimligt att kräva effektiv kontroll, det vill säga att staten aktivt gett order om och planerat den specifika operationen. Dock så tycker de att stora militära styrkor är en annan situation. Eftersom stora organiserade grupper som till exempel militära styrkor i regel är mycket mer disciplinerade och handlar mer strukturerat i enlighet med gruppens målsättning, så räcker det med att sådana grupper är under ”*overall control*” alltså *generell kontroll*.⁵¹

För att hänförlighet ska kunna göras genom det nya kravet *generell kontroll*, i en relation mellan en militär eller paramilitär grupp och en stat, ska staten enligt Tribunalen (I) finansiera och utrusta gruppen, och (II) koordinera eller hjälpa till att planera den generella militära aktiviteten.⁵² Tribunalen menade ändå att kraven på *effektiv kontroll* fortfarande gäller för grupper som inte har en militärt organiserad struktur.⁵³ Som kriterier för att en stat utövar *generell kontroll* över en grupp ansåg Tribunalen att det i det här fallet var bevisat och

---

⁴⁹ Ibid para. 112

⁵⁰ Ibid para. 117

⁵¹ Ibid para. 120

⁵² Ibid para. 131

⁵³ Ibid para. 132

tillräckligt att FRY i detta fall hade gett finansiellt och logistiskt stöd till VRS, och viktigast, att FRY hade deltagit i den generella ledningen, koordineringen, och övervakandet av VRS' aktiviteter och operationer.⁵⁴ Tribunalen gav dock inte ett rakt svar på vad som krävs för att en grupp ska anses ha en militär organiserad struktur, men man kan anta att det är något som måste avgöras för varje enskilt fall och att *contras* i *Nicaragua* inte nådde det kravet medan grupper som VRS i *Tadić* gör det.

3.2.4 Sammanfattning av Tadić

Efter terrorattackerna i USA den 11 september fanns det många som ansåg att dessa krav på generell kontroll och effektiv kontroll var för stränga för att stater skulle kunna försvara sig mot terrorattentat. Särskilt den höga ribban för effektiv kontroll kritiserades.⁵⁵ Andra är dock av åsikten att möjligheterna för hänförlighet genom generell och effektiv kontroll ger en tillräcklig flexibilitet för att tolkningen av artikel 8 ARSIWA ska kunna göras ordentligt. *Tadić* luckrar upp de stränga kraven som sattes i *Nicaragua* och öppnar också dörren för fler olika tolkningar.⁵⁶ Det kanske är lite problematiskt att ha ett rättsläge som är så öppet för tolkning, men med tanke på hur varierande karaktär olika väpnade handlingar kan ha i vår nutida värld kan det vara bra att det också finns ett stort utrymme för tolkning så att eventuella kryphål inte kan utnyttjas.

---

⁵⁴ Ibid para. 156

⁵⁵ Crawford s. 156

⁵⁶ Ibid s. 157

4 Analys

Alla stater har en rätt till självförsvar enligt både FN-stadgan och internationell sedvanerätt. För att rätten till självförsvar ska kunna utnyttjas måste staten ha blivit utsatt för en väpnad attack, förmodligen av en annan stat. Att attackeraren kunde vara någon annan än en stat fick ett större stöd efter 2001, men redan 2004 i *Construction of a Wall* kunde man se hur det togs ett steg bakåt i praxis, tillbaka till tolkningen om att den som utförde den väpnade attacken skulle vara en stat.

För att det ska kunna vara en väpnad attack måste det handla om en faktisk militär handling som riktar sig mot en stat. Att bara ge till exempel materiellt stöd till någon som attackerar en stat är inte tillräckligt för att det ska klassas som en väpnad attack, vilket vi ser bland annat i fallet *Nicaragua*. Själva attacken måste då vara utförd av staten eller i varje fall hänförlig till staten. Det är här vi kommer in på hänförlighetsfrågan.

Om då till exempel en terrorgrupp utför en väpnad attack mot en stat, måste man göra två olika test för att granska om gruppens handling är hänförlig till en stat. Först ett *de jure*-test och sedan ett *de facto*-test. För *de jure* testet måste man då granska huruvida gruppen som utfört attackerna är att se som en myndighet för en stat genom statens egna regler. I *Nicaragua* såg man att personerna och grupperna som hade ett förhållande med amerikanska myndigheter som var att likna en anställning, det vill säga utförde uppgifter för myndigheten på myndighetens order och erhöll lön av myndigheten, var att klassas som tjänstemän och deras handlingar då också hänförliga till USA.

Om man inte kan hitta ett *de jure*-förhållande går man då vidare till *de facto*-testet. Då, på grund av *Tadić*, måste man först avgöra gruppens natur. Om gruppen har en strukturerad militär organisation, ska man granska om en stat har generell kontroll över gruppen, medan man om det rör sig om mindre grupper eller enskilda individer ska granska om en stat utövar effektiv kontroll över dem enligt metoden som används i *Nicaragua*. Vad som utgör en militär organisation är öppen för tolkning, men baserat på argumenten i *Tadić* ska det ha en hierarkisk struktur, var gruppens gemensamma mål bestäms av

de som leder gruppen och sedan utförs av armén genom deras interna befälsordning. Gerillagrupper som *contras* i *Nicaragua* har visserligen en organisation som påminner om en militär, men också ett större utrymme för enskilda gruppbefäl och individer att utföra handlingar som kanske inte alltid är helt enliga med ledningens specifika mål.

Om man då anser att en grupp är identisk eller väldigt lik en militär organisation i sin struktur, så räcker det med visa att en stat (I) finansierar och utrustar gruppen, och (II) koordinerar eller hjälper till att planera den generella militära aktiviteten. Om man i stället anser att gruppen inte har en strukturerad militär organisation få man i stället använda sig av hänförlighetsreglerna för effektiv kontroll i *Nicaragua*. Gränsen för när denna ska användas är oklar men man kan förmodligen dra gränsen vid hur välfungerande hierarkisystemet inom gruppen är, och granska om gruppen i sin organisation är sådan att den till är jämförbar med den generella organisationen för andra staters militär.

För att en stat ska anses utöva effektiv kontroll krävs det att gruppens handlingar var (I) finansierad av staten, (II) koordinerade och översedda av staten, och (III) specifikt instruerade för varje enskilt fall av staten. Den stora skillnaden mellan effektiv och generell kontroll blir att domstolen för effektiv kontroll måste kunna visa på att individuella handlingar och operationer var specifikt instruerade av staten, medan det för generell kontroll endast krävs att man kan visa att staten deltog i den generella planeringen och målsättningen för gruppen.

4.1.1 Slutsats

Hänförlighetsreglerna i denna typ av situationer har blivit en röra av olika tolkningar, domstolar som inte håller med varandra och ändrar varandras praxis, och en generell praxis som mest verkar styras av politiken som förs just då, och ändras år efter år. Eftersom krigsföringens karaktär ändras snabbt och regelbundet finns det dock ett behov av flexibla lagar som tillåter rimliga lösningar. Risker blir dock att politiskt och militärt mäktigare länder kan styra den internationella politiken så mycket att praxisen kan ändras enligt deras

vilja och behov, som till exempel USA efter attackerna den 11 september. Rättsläget för vad krävs för att ett väpnat angrepp ska vara hänförbart till en stat är fortfarande lite oklart, men den ovan nämnda metoden är grunden för vad som idag används för att hitta hänförlighet, även om det fortfarande finns ett stort utrymme för att avgöra om det är effektiv eller generell kontroll som ska tillämpas. Denna praxis kommer högst troligt också att ändras och utvecklas i framtiden, eftersom typen av fall som denna rätt används för är av ständigt föränderlig karaktär.

Källförteckning

Litteratur

Bring, Ove (2006), Internationell våldsanvändning och folkrätt. Norstedts Juridik

Cassese, Antonio (2001), International law. First edition, Oxford University Press.

Crawford, James (2013), State responsibility, The General Part. Cambridge University Press

Henriksen, Anders (2019), International law. Second edition, Oxford University Press.

Linderfalk, Ulf (2020), Folkrätten i ett nötskal. 3:e upplagan, Studentlitteratur.

Internationella rättsliga instrument

United Nations, Charter of the United Nations, 26 juni 1945, 1 UNTS XVI

International Law Commission, Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, 2001

International Law Commission, Draft Articles on State Responsibility, 2001

Rättsfall

Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 2004, s. 136 (*Construction of a Wall*)

Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 2004, s. 136. Separate opinion of judge Higgins (*Judge Higgins*)

Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America), Merits, I.C.J. Reports 1986. (*Nicaragua*)

Prosecutor v. Duško Tadić, Case IT-94-1-T, 7 maj 1997 (*Prosecutor v. Tadić*)

Prosecutor v. Duško Tadić, Case IT-94-1-A, 15 juli 1999 (*Tadić*)